

Paradigma kognitivní vědy

Paradigma vnímání

Vnitřní myšlenkový model předchází vjemům

Paradigma myšlení

Myšlení jsou převážně výpočetní operace

Mind-Body

Fysikalismus *Vše jsou jen bioelektrické a biochemické procesy mozku. Vše lze vysvětlit zkoumáním mozku*

Epifenomenalismus – mentální fenomény jsou jen vedlejšími produkty činností mozku.

Emergetismus – nadkritická aktivita neuronů dává vznik mentálním fenoménům.

Psychofyzický funkcionalismus – mentální jevy jsou určeny svým místem ve funkčních relacích individua

Eliminativismus – mentální jevy jsou falešné teoretické konstrukty.

Mentalismus

Mentální procesy jsou určující pro činnost mozku.

Duše je nezávislá.

Dualismus

Existují dvě nezávislé substance: Mozek a Mysl

Supervenience – neexistuje žádný proces v mysli, který by nebyl doprovázen procesy v mozku a naopak.

Identismus

Mysl a mozek – to jsou jen dvě slova pro jedu a tutěž věc.

Piaget a ontogeneze myšlenkových operací

Senzomotorické stadium: (0 – 18 měsíc) orientace v prostoru a čase

Symbolické předpojmové stadium: (- 4 rok) první slova, egocentrismus

Období názorného myšlení: (- 8 rok) percepce převládá

Období konkrétních logických operací: (- 12 rok) vztah mezi prvkem a třídou; třídění a srovnávání

Období formálních logických operací: (po 12 roce) ideály a možné světy, zásady klasické logiky

Myšlení

Lidské myšlení je čistým perpetuálním pohybem. Může operovat s počitky, vjemy, pojmy, představami, tóny, symboly, čísla, atd. tzn. s intencionálními obsahy mysli, avšak vždy s něčím; a samo je **čistým pohybem**, který tyto počitky, vjemy, pojmy, představy, tóny, symboly, čísla, atd., tedy intencionální obsahy mysli unáší smíchává je, avšak je **zanimi** jako něco samostatného.

Max Muller vypořoval, že latinské sloveso „cogito“ pro „myslet“ etymologicky znamená smíchat dohromady. In: Hadamard, J.: The Mathematician's Mind. Princeton University Press 1996, s. 29

Myšlenka

Myšlenka = nevyslovená věta

Myšlenka = výrok = věta o jejíž pravdivosti má smysl uvažovat

Myšlenka = subjekt predikátové tvrzení

Klasické zásady logiky

Zásada totožnosti (principium identitatis)

- každý výrok, který je pravdivý (nepravdivý) v nějakém okamžiku, je pravdivý (nepravdivý) také v každém jiném okamžiku ($p \rightarrow p$)

??? O jak dlouhé časové období se jedná???

Zásada sporu (principium contradictionis)

- je vyloučeno, aby výrok i jeho negát byly oba pravdivé (neplatí ($p \& \text{non } p$))

??? Vlak stojí; Tento obraz je krásný???

Zásada vyloučeného třetího (principium exclusi tertii)

- alespoň jeden ze dvou protikladných výroků je logicky nutně pravdivý – (třetí možnost není – tertium non datur) ($p \vee \text{non } p$)

??? Mužstvo X neporazilo mužstvo Y ???

Zásada dostatečného důvodu (principium rationis sufficientis)

- žádný fakt nemůže být shledán pravdivým nebo existujícím bez dostatečného důvodu, proč jest tomu tak a ne jinak (G.W.Leibnitz)

??? Důvod je nezdůvodněným předpokladem ???

Operace lidského myšlení:

Popis:

Negativita: *To není to*

Identita: *To je to*

Komparace: *To je jako to, nebo to není jako to*

Generalizace: *Tyto mají společné toto*

Abstrakce: *Toto charakterizuje to a toto necharakterizuje to*

Symetrie: *To nastane proto, že takto je to v rovnováze k onomu*

Extrapolace: *Toto bude pokračovat takto, protože pokračování je funkcí onoho*

Eliminace: *Toto nepatří k oněm, protože se nevyznačuje tímto; nebo se vyznačuje tímto, což ony nemají*

Kombinatorika: *Tyto lze zkombinovat do tolika těchto; toto lze doplnit tímto, abychom získali ono;*

Trojčlenka: *Toto se má k tomu, jako ono se bude mít k onomu*

Sylogismus: *Jestliže to se má k onomu jako ono se má k tamtomu, pak to se má stejně k tamtomu.*

??????

Sylogismus

- hypotetický /implikace
- disjunktivní
- kategorický

Praktická úroveň

Idealizační úroveň

Teoretická úroveň

Praktická úroveň:

- Lidské myšlení se na této úrovni opírá o své dřívější prožitky, tzn. že jde o proces dostupný ze zkušeností obsahující jak retence, tak i protence.
- Operace mají výrazně individuální charakter, neboť zkušenost je individuální a mnohdy také nepřenosná, nemá charakter všeobecnosti.
- Operce lidského myšlení jsou kontinuální.
- Pracuje se s představami – mnohdy vizuálními a se zkušenostními obsahy mysli.
- Převažují konvence.
- Operace jsou založeny na důvěře, nebo víře, že svět je takový jak jej lidské myšlení prožívá.

Idealizační úroveň:

- Operace lidské myšlení jsou diskursivní, tzn. že je sledován určitý cíl a postupuje se krok za krokem. Následná operace je vždy vyvozená z předchozí. Operace mají axiomatický charakter.
- Jde o formalizované operace lidského myšlení se symboly, které reprezentující věci. Symboly jsou kvantované a jsou diskrétními jednotkami.
- Jako pravidla vyvozování využívá lidské myšlení principy logiky a pojímá pravdivost jako koherenci.
- Lidské myšlení nepracuje se symboly kontinuálně, jak je tomu při operacích lidského myšlení na úrovni praktické a nevyužívá zkušenostní vzorec řešení události.
- Lidské myšlení hledá řád ve svém pohybu a srovnává jej s prožitky.

Teoretická úroveň:

- Operace lidského myšlení na úrovni teoretické zahrnují co nejširší oblasti aspektů, vztahů a vazeb, na jejichž základě je možné konstituovat a objasňovat celistvost světa.
- Základem je holistický přístup, který přesahuje rámec individuální zkušeností a konkrétností.
- Jde o operace využívající komplexní schémata, která jsou vnitřně konzistentní a harmonická.
- Lidské myšlení operující na teoretické úrovni pracuje se symboly, v nichž jsou obsaženy intence duchovních výtvorů.
- Lidské myšlení uchopuje tyto intencionální obsahy jako celky

Typy zatíženosti úsudků

Typy zatíženosti

Popis

Jak se vyhnout zatíženosti

Apriori

Možné apriorní formy poznání (čas, prostor, úsudkové formy)

???

Uvažovat vše

Dostupnost

Spoléhání se na specifické události a vyloučené ostatních souvisejících jevů

Nedělat rozhodnutí jen na základě dojmu

Generalizace

Jev zobecníme pro celou třídu jevů

Zjistit si všechny potřebné podklady

Ukotvení a přizpůsobení

Předpovědi jsou nadměrně ovlivněny počáteční informací

Zajistit objektivitu informací.
Prověřit je

Nekonzistence

Neschopnost dodržet koherentnost úsudku v obdobných případech

Formalizace a dodržování stejných pravidel v rozhodovacích procesech

Konservatismus

Neschopnost změnit názor ve světle nových informací

Adaptabilita a otevřenost

Aktuálnost

Novější události převládají

Uvažovat fundamentální faktory

Vzory a autority

Uplatňování vzorů a neopodstatněné spoléhání na experty

Ověřovat názory expertů a nacházet nezávislé zdroje

Úspěch a neúspěch

Úspěch přičítáme sobě a neúspěch svalujeme na okolnosti

Poučit se z chyb. Neopakovat jen úspěšné operace

Hledání podpůrných důkazů

Pamatujeme si důkazy o nichž jsme přesvědčeni

Sbírat odporující názory a promýšlet je

Podceňování nejistoty

Přílišný optimismus

Zvažovat všechny možnosti

?

?

?